Hrvatski sabor
Služba za odnose s javnošću
Trg sv. Marka 6
10000 Zagreb

e-mail: sabor@sabor.hr
http://www.sabor.hr

tel: 01/4569-222
01/4569-460
faks: 01/4569-611

EDUKATIVNI LETAK – POVIJEST PARLAMENTARIZMA U HRVATSKOJ

HRVATSKI SABOR
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU

POVIJEST PARLAMENTARIZMA U HRVATSKOJ

Povijest saborovanja u Hrvatskoj seže u daleku prošlost, od narodnih zborova, preko staleškog Sabora do suvremenog predstavničkog tijela građana, kakvog imamo danas.

Od narodnog zborovanja do građanskog Sabora 1848. godine

Prvi poznati sabor, sa sačuvanim zapisnikom i zaključcima održan je u Zagrebu 19. travnja 1273. Tom je prilikom utvrđen i naziv sabora: Opći sabor čitave kraljevine Slavonije, a njegove odluke se nazivaju *odredbe sa zakonskom snagom*. S državno-pravnog stajališta, vrlo je značajan Sabor hrvatskog plemstva održan u Cetinu 1527. godine. Tom je prilikom donesena odluka da za hrvatskog kralja bude izabran Ferdinand, češki kralj i nadvojvoda austrijski. Tim je činom, nakon stoljeća mađarskih kraljeva, Sabor hrvatskog plemstva na hrvatsko prijestolje izabrao prvog Habsburga. Sabor je sazivao ban, a u njegovu radu su sudjelovali staleži i redovi kraljevstva, kao jednodomna skupština. Pragmatična sankcija iz 1712. godine važna je jer se njome potvrđuje državotvorni status Sabora. Hrvatski jezik u Saboru prvi je koristio 1843. godine zastupnik Ivan Kukuljević Sakcinski u svom znamenitom govoru o potrebi uvođenja narodnog jezika u javni život. Posljednji staleški sabor održan je 1847. godine, na kojem je hrvatski jezik proglašen službenim jezikom.

Dragutin Weingärtner: Sabor u Cetinu 1527. godine

Hrvatski građanski sabor 1848–1918. godine

Odlukom tadašnjeg bana Josipa Jelačića 1848. godine u Hrvatskoj je ukinut feudalizam i time Sabor preuzima ulogu predstavničkog tijela naroda.

Nakon „revolucionarne" 1848. godine u Hrvatskoj se formiraju prve moderne stranke, a naredno zasjedanje Hrvatskoga sabora održano je tek trinaest godina kasnije, 1861. godine. Taj Sabor naziva se Velikim saborom, jer su u njemu djelovale mnoge ugledne ličnosti iz hrvatskoga javnog života. Sabor raspravlja o temeljnim pitanjima hrvatske politike, izražava spremnost za daljnjim državnopravnim savezom s Ugarskom, uz uvjet da Ugarska prizna Hrvatskoj samostalnost i teritorijalnu cjelokupnost. Jedino je Stranka prava dr. Ante Starčevića smatrala da Hrvatska mora težiti potpunoj samostalnosti.

Dragutin Weingärtner: Hrvatski sabor 1848. godine

Povijesnu odluku Sabor donosi 29. listopada 1918. godine, kada se raskidaju sve državno-pravne veze Hrvatske i Austrougarskog carstva. Istodobno je donesena odluka o pristupanju Hrvatske novoj Državi Slovenaca, Hrvata i Srba uz priznavanje vrhovne vlasti Narodnog vijeća. Valja napomenuti da Sabor nikada nije ratificirao akt o ujedinjenju te države s Kraljevinom Srbijom.

Sabor u NDH i Narodni sabor 1941–1947. godine

Nakon sudbonosne 1918. godine, Sabor je prvi puta sazvan tek 1942. godine, u doba Nezavisne Države Hrvatske. Iste je godine rad Sabora u NDH i ugašen.

Tokom II. svjetskog rata na teritoriju Hrvatske pod kontrolom antifašističkog pokreta djelovalo je Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske – ZAVNOH koji je obavljao vrhovnu zakonodavnu i izvršnu vlast. *Odluku o priključenju Istre, Rijeke, Zadra i ostalih okupiranih krajeva Hrvatskoj* ZAVNOH donosi 20. rujna 1943. godine. Tom odlukom se prvi put svi hrvatski krajevi ujedinjuju u jedinstvenu cjelinu.

Krajem srpnja 1945. godine na svom četvrtom zasjedanju u Zagrebu, ZAVNOH donosi odluku o izmjeni imena u Narodni sabor Hrvatske kako bi naglasio povijesni kontinuitet hrvatskoga zakonodavnog tijela.

Sabor 1947–1990. godine

Prvi Ustav Narodne Republike Hrvatske koji je definirao Sabor kao jednodomno vrhovno tijelo državne vlasti donesen je 1947. godine. Nakon toga, ustrojstvo i struktura Sabora često su mijenjani. Ustav iz 1974. godine Sabor određuje kao „organ društvenog samoupravljanja i najviši organ vlasti". Po tom Ustavu su uvedeni paritetni odnosi između republika, a Socijalistička Republika Hrvatska definira se kao država i samoupravna zajednica.

Hrvatski sabor danas

Nakon što su provedeni prvi slobodni višestranački izbori, 30. svibnja 1990. godine utemeljen je prvi demokratski Sabor. Zastupnici prvog saziva Sabora 25. lipnja 1991. godine donijeli su Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske, kojom je započeo postupak razdruživanja Republike Hrvatske od ostalih jugoslavenskih republika i pokrajina.

Jadranka Fatur: Proglašenje Ustava RH 22. prosinca 1990. godine

Hrvatski sabor 8. listopada 1991. godine donosi Odluku o raskidu državno-pravnih veza s ostalim republikama i pokrajinama SFRJ, čime je Republike Hrvatska i formalno pravno postala samostalna i suverena država.

U prosincu 1990. godine izglasan je Ustav Republike Hrvatske, temeljem kojeg je 1992. godine konstituiran Zastupnički dom, a 1993. godine Županijski dom. Ustavnim promjenama 2000. godine polupredsjednički sustav zamijenjen je parlamentarnim, a od 2001. godine, kada je ukinut Županijski dom, Hrvatski sabor je jednodoman.

Dan Hrvatskoga sabora slavimo 30. svibnja